ECONOMISCHE EN SOCIALE VRAAGSTUKKEN IN CURAÇAO

DOOR

B. DE GAAY FORTMAN

De rapporten Verwey

In de *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indie*, die van 1914 tot 1917 verscheen, zoekt men tevergeefs naar trefwoorden, die erop wijzen, dat voor Curaçao iets belangrijks te zeggen valt over het geen men te onzent sinds 1874 is begonnen te noemen „arbeidswetgeving”, en later, ruimer, als „sociale wetgeving” heeft aangeduid. Wij leven nu een twintig, vijftwintig jaren later, en tot voor kort was de toestand op dit gebied nog zoo, als toen Benjamins en Snelleman hun standaardwerk samenstelden. Dat is niet zoo heel verwonderlijk. In het moederland valt de groote ontwikkeling der sociale wetgeving binnen den regeertijd van koningin Wilhelmina. In het kroningsjubileumnummer van het tijdschrift *Antirevolutionaire Staatkunde* (Aug./Sept. 1938) heeft het ter zake wel zeer deskundige lid der Tweede kamer C. Smeenk een artikel geschreven over „de sociale ontwikkeling” van Nederland tusschen 1898 tot 1938, waarin hij begint met vast te stellen, dat bij den aanvang der regeering onzer Vorstin op het gebied der sociale wetgeving nog weinig was tot stand gekomen. Nu is het anders, laat hij daarop volgen, de achterstand is ingehaald en Nederland is bij vele andere landen vooruit. Dat kan van Curaçao zeker niet gezegd worden, al zou een onderzoek in de eigen West-Indische en Zuid-Amerikaansche omgeving misschien niet zoo ten ongunste van Curaçao uitvallen. De toestanden in Nederland en Curaçao zijn echter van oudsher en in ontwikkeling zoozeer uiteenlopend, dat vergelijking uitgesloten moet worden geacht; de vergelijkbare factoren ontbreken.

Curaçao staat sedert eenige jaren aan het allereerste begin

en het gaat langzaam. Hoe kan dan, is men geneigd te vragen, de ir. Verwey een *rapport betreffende sociale toestanden in Curaçao* in twee deelen, te zamen met 172 getikte bladzijden, schrijven? Het antwoord is niet moeilijk te geven. Men vindt het in de Juni-aflevering van *De West-Indische Gids*, waarin de heer Verwey veel heeft meegedeeld wat men ook in zijn rapport vindt.

Dit rapport, zonder de bijlagen, heeft de redactie van *De West-Indische Gids* van het Departement van Koloniën ontvangen. Gaarne wil ik een en ander, dat niet voorkomt in het aangehaalde opstel van den heer Verwey, eruit meedeelen, eenige bescheiden opmerkingen maken, en ten slotte, buiten het rapport om, iets vertellen van de totstandkoming der nieuwe sociale wetgeving in Curaçao in haar eerste stadium.

Indien ik mij niet vergis, zijn in Curaçao op dit oogenblik nog niet de beide deelen van het rapport verschenen. Eenige maanden geleden was dit althans zoo. De *Amigoe di Curaçao* van 22 Juni 1938 berichtte de verschijning van het tweede deel in een editio castigata, omdat openbaarmaking van enkele kleine stukken ongewenscht werd geacht; deel I liet nog op zich wachten, omdat de gouverneur met den heer Verwey nog in briefwisseling was over enkele „passages”. In het redactie-exemplaar blijkt niets, noch in het eerste noch in het tweede deel, van eenige weglating, en ik mag dus aannemen een volledig exemplaar vóór mij te hebben. Echter moet ik mij van elke pikanterie onthouden, daar mij niet bekend is wat weggelaten is in de Curaçaosche uitgave(n), en ik mij dus de journalistieke snuf van juist dat mee te deelen aan Curaçao wat men in Curaçao heeft willen verzwijgen ontgaan zie.

De opdracht van den heer Verwey schijnt niet zeer omljnd te zijn geweest. Het eerste deel van zijn rapport is vergezeld van een brief aan zijn opdrachtgever, den minister van Koloniën, van 24 December 1937, waarin hij als zoodanig noemt den gouverneur „van advies te dienen met betrekking tot de *overwogen* [ik onderstreep] maatregelen ter verbetering van verschillende sociale toestanden” in Curaçao en „omtrent die opdracht rapport” uit te brengen. Duidelijker is over deze opdracht de gouverneur in zijn openingsrede van 5 April l.l. Daarin wordt gezegd, dat de heer Verwey in Curaçao vertoefde „om een studie te maken van hetgeen op sociaal gebied hier tot stand zou kunnen worden gebracht.”

Het is inderdaad een studie, die voor ons ligt. Hoe breed de heer Verwey zijn taak opgevat heeft, blijkt uit de indeeling

van zijn rapport: I Demografische gegevens, II Economische gegevens, III Hygiënische gegevens, IV Cultureele gegevens, V Bestaande sociale wetgeving, VI Overige sociale voorzieningen, VII Sociale wenschen, doelstellingen en te treffen regelingen. Deze breede opvatting heeft gemaakt, dat het geheel een schat van feiten en cijfers geeft, bruikbaar niet alleen als praemissen voor de conclusiën, waartoe de heer Verwey komt.

Van de demografische gegevens is nog vermeldenswaard de berekening van de bevolkingsdichtheid op de verschillende eilanden: Curaçao 124 inwoners per K.M.², Aruba 113, Bonaire 20, St. Eustatius 39, Saba 113, het gebiedsdeel 88, Suriname 1, Britsch Guyana 1,4, Venezuela 3, Columbia 8, Panama 5,5, Cuba 35, Jamaica 90, St. Kitts 107, Barbados 411, Trinidad 80.

Voor de verhouding in aantal tusschen ingeborenen en anderen staan slechts de bevolkingscijfers van 1930 ter beschikking. Ir. Verwey meent, dat thans meer dan 12 %, stel rond 15 %, van de bevolking uit vreemdelingen bestaat. Dit komt vrijwel uit met de gegevens, die de rapporteur kreeg omtrent het personeel bij de groote ondernemingen op Curaçao: 1372 vreemdelingen bij 9356 man personeel, maar voor Aruba zijn deze cijfers 1553 en 3452, hetgeen op 45 % vreemdelingen neerkomt. Met name bij de Lago Oil is de verhouding zeer ten gunste van de vreemdelingen. Van de „contract employees” zijn er 660 uit de Vereenigde staten en 72 „geboren Hollanders”, met 89 andere „vreemdelingen,” terwijl van de „non-contract employees” 1515 Curaçaoenaars en 690 vreemdelingen zijn. Deze cijfers zijn van Juni 1937.

Van de conclusiën aan het einde van dit hoofdstuk vermeld ik, dat ook met een vrij plotselinge terugkeer van de vroegere emigratie-overschotten en afneming van de behoefte aan vreemdelingen moet worden rekening gehouden, terwijl mede het groote geboorte-overschot (2 %) noopt tot een beheersching van overheidswege van de toelating en den arbeid van vreemdelingen en tot een bedacht zijn op vergemakkelijking van de toelating van personen uit Curaçao elders. Bovendien is het vinden van nieuwe en de versterking van aanwezige bestaansmiddelen noodzakelijk, immers, zoo wordt op een andere plaats gezegd, bij een gemiddelde aanwas van de bevolking met 2000 personen zal in een afzienbaar aantal jaren een grooter aantal personen op de arbeidsmarkt komen dan thans in het petroleumbedrijf een broodwinning vinden.

In het tweede hoofdstuk wordt gewezen op het tijdperk van

bloei, in 1915 ingeluid, zich uitende in de lage sterfte-cijfers, den gunstigen gezondheidstoestand, het groote aantal automobielen, de hoogere inkomenscijfers (ook voor Bonaire), woningbouw, spaarcijfers, afwezigheid van werkloosheid; alles in hoofdzaak op Curaçao en Aruba.

Aan het rapport der commissie van 1936 wordt ontleend, dat als minimum bestaansloon is aan te merken een bedrag tusschen f 2.— en f 3.—. In 1934 en 1935 betaalden de C.P.I.M. en het Departement van Openbare werken f 2.— in het stadsdistrict en f 1.50 buiten; de C.P.I.M. kwam in het eerste halfjaar 1937 tot een minimum loon van f 2.24. Havenarbeiders op Curaçao verdienen f 0.45 per uur, f 0.80 voor overwerk.

De den lezer bekende bronnen der Curaçaosche welvaart en wat ir. Verwey daarvan zegt kan ik overslaan. Slechts één opmerking. Het rapport is over het algemeen ingesteld op de laatst bekende cijfers van het Verslag van bestuur en staat en van het Jaarverslag van de Kamer van Koophandel en nijverheid op Curaçao. Dit laatste geeft cijfers over 1936. Bij het toeristenverkeer worden echter de cijfers over 1935 gegeven, terwijl die van het volgend jaar niet onbelangrijk lager waren.

In dit hoofdstuk is niet geheel bevredigend hetgeen kortelijk opgemerkt wordt omtrent vroegere plannen. Van visscherij en zoutnijverheid bijv. wordt gezegd, dat daarin nog mogelijkheid van uitbreiding ligt. Verwezen wordt voor de visscherij naar het rapport van prof. Boeke. Hierbij had niet onvermeld moeten blijven, waarom tot nu toe dit rapport zoo weinig vrucht gedragen heeft. Er zijn nog heel veel oude rapporten over Curaçao. Is het ook niet op wat lossen grond, wanneer nieuwe kansen voor de „zoutindustrie” gezocht worden in de verwachtingen van den heer Van Nijmegen Schonegevel, ook in het W.I. Gids-artikel van Verwey vermeld? Trouwens over deze en andere plannen heeft de heer V.N.S. zelf zich reeds tot den gouverneur gewend met toezending van afschrift van zijn brief aan den Kolonialen raad. Deze laatste heeft daaraan zeker te weinig aandacht geschonken, toen hij slechts besloot den brief in zijn notulen op te nemen. Omgekeerd, — welke waarde heeft in het rapport-Verwey een opmerking als deze over de goudwinning op Aruba: „De heer D. v. Nijmegen Schonegevel is overtuigd, dat hervatting winstgevend zal zijn.”

De *Amigoe di Curaçao* (9 Juli 11.) knoopt aan de meening van den heer Verwey, dat de keurige moestuinen der Chineezers erop wijzen, dat de groenten- en vruchtenkweekerij (onderdeel van

den Curaçaoschen landbouw) tot grooter ontwikkeling kan worden gebracht, de opmerking vast, dat met dit voorbeeld alleen bewezen wordt, dat tuinbouw door Chineezers mogelijk is, maar dat Curaçaonaars er nooit toe zullen te brengen zijn op een dergelijke wijze den landbouw te beoefenen. Dat kan toch, zoo gelezen, alleen tegen de Curaçaonaars pleiten!

Naast oude worden nieuwe plannen en mogelijkheden genoemd, meestal slechts vaag aangeduid: kleinindustrie (studie-Van Eyk) cementfabricage, distilleerderij, bierbrouwerij, parfumeriefabriek, leerlooierij, schoenfabriek enz. In het laatste hoofdstuk van zijn rapport bespreekt de heer Verwey hoe het onderzoek naar nieuwe mogelijkheden moet worden ingericht. Hij vertrouwt daarbij op het particulier initiatief en denkt aan een sociaal-economische organisatie, een ambtelijk lichaam in den geest van de onlangs door den heer ir. Cohen Henriquez verdedigde voorstellen. Wel niemand zal er bezwaar tegen hebben, dat binnen zekere grenzen onderzocht wordt al wat dienstig kan zijn om Curaçao's welvaart in de toekomst te handhaven. Misschien dat dan de *juistheid* blijken zal van de conclusie, waartoe de heer Verwey nu reeds komt aan het einde van zijn tweede hoofdstuk: „Er is dus niet alleen de noodzakelijkheid om in de toekomst nieuwe bestaansmiddelen op te sporen en om aanwezige bestaansmiddelen te versterken, maar ook de mogelijkheid daartoe.”

Hoofdstuk III, Hygiënische gegevens, behoeft, na het uitvoerig uittreksel daaruit in dit tijdschrift van de hand van den heer Verwey zelf, geen samenvatting meer. Hetzelfde is het geval met het laatste hoofdstuk van het eerste deel, Cultureele gegevens. Het daarin opgenomene over „kerkgenootschappen” is wel heel summier en wel heel ver in de geschiedenis opgehaald. Onderwijs wordt weer zeer uitvoerig behandeld en eenige woorden worden gewijd aan „overige middelen voor cultureele ontwikkeling”. Dat ik hierop niet verder inga, beteekent niet, dat de aandachtige lezer nimmer een vraagteeken zal zetten of begeerte zal hebben van een andere meening dan die van den heer Verwey te doen blijken. De veelheid en aard der onderwerpen, die alle ook andere zijden dan de sociale hebben, zou een bespreking allicht spoedig op ander terrein brengen.

Hiermee is, gelijk gezegd, het eerste deel van het rapport ten einde. Vooral ten aanzien van dit gedeelte is nog een algemeene opmerking op haar plaats. De heer Verwey zal goed uit zijn oogen gekeken hebben, toen hij in Curaçao was, en zich ook

voor zijn taak ter dege hebben voorbereid. De keuze der aangehaalde litteratuur doet hier en daar wat eigenaardig aan. De wel wat verouderde *Encyclopaedie* blijft voor sommige onderwerpen natuurlijk een waardevolle bron; de namen van Grutterink, Langemeyer, Boeke, Cohen Henriquez, Knappert zijn die van gezaghebbende auteurs, maar daarnaast is de aanhaling van het *Gedenkboek* 1634-1934 en van Van Balens, *Antilia*, hoe aangename ontspanningslectuur ook, minder gewettigd. En daarentegen mist men schrijvers als Menkman, Waterman, Gonggrijp, Bouman, Van der Plaats, Dellaert en Prakken, terwijl de wél genoemde ook nog elders te vinden zijn over dezelfde of verwante onderwerpen dan waar Verwey hen aantrof. Even heb ik moeten lachen. Als de *Amigoe* van 9 Juli 11. uit het artikel van Verwey in dit tijdschrift aanhaalt wat over het visscherijrapport-Boeke gezegd wordt, vraagt het blad, of dit rapport wel ooit door de belanghebbende autoriteiten geraadpleegd is, en verhaalt van iemand, die het onlangs op „Koloniën ter bestudeering vroeg en toen te hooren kreeg, dat daar alleen het eerste deel aanwezig was. Dat zal toch de heer Verwey niet geweest zijn, die voor het in 1905 ingestelde onderzoek ook naar het tweede deel, van 1919, niet verwijst.

Het is, meen ik, in ons land geen gewoonte de armenzorg tot de sociale wetgeving te rekenen en ook niet de gewone gezondheidswetgeving. In het kader van deze behandeling — men zou het rapport gevoegelijk een over den opbouw van Curaçao kunnen noemen — zijn ook de eerste twee paragrafen, Armenzorg en Volksgezondheid, van het vijfde hoofdstuk „Bestaande sociale wetgeving” op haar plaats. Te meer is daartoe wat het eerste onderwerp betreft wellicht reden, omdat in de Curaçaosche staatsregeling tot de taak der overheid ten opzichte van de onvermogene bevolking ook gerekend wordt „het aanmoedigen van arbeidszin en het weren van luiheid en lediggang.”

Bij de vermelding der bestaande regelingen worden telkens eenige desiderata toegevoegd, zoo over de bestrijding der geslachtsziekten, over Volkshuisvesting (aantal slaapkamers), Veiligheidswetgeving (laden en lossen enz.).

En hiermee is het rapport dan genaderd tot de eigenlijke „sociale wetgeving”. Over Arbeidsduur en winkelsluiting — Kinderarbeid, Vrouwenarbeid — Rechtspositie handelt de volgende paragraaf. De „Winkelsluitingsverordening 1932” regelt den arbeidsduur van winkelbedienden in verband met de regeling van de sluiting der winkels. Behalve van handels- en kantoor-

bedienden en winkelbedienden is mij de wensch om den arbeidsduur te beperken van geen categorie van arbeiders bekend geworden, deelt de heer Verwey mee. De havenarbeiders verlangen allermintst beperking van hun tienurigen arbeidstijd plus overuren.

De heer Verwey wijst op het ontbreken van een „wet op het arbeidscontract”. Inderdaad, hoezeer men de wijzigingen in het Nederlandsche Burgerlijk Wetboek ook in de Curaçaosche codificatie moge gevolgd hebben, de „huur van dienstboden en werklieden” is ginds nog geregeld als in het moederland van 1838 tot 1907. Geen oorzaak van onrechtvaardigheid is deze oude wetgeving, voor zoover den heer Verwey bekend, geweest, maar hij verwacht van overneming der Nederlandsche bepalingen „een bevredigende uitwerking . . . op tot opstandigheid gezinden onder arbeiders en hen, die leiders van arbeiders willen zijn.” Toch is namens de handels- en kantoorbedienden en ook door de Kamer van koophandel, gelijk hier wordt meegedeeld, op regeling van ontslagvoorwaarden aangedrongen, wat in beginsel binnen een arbeidscontractregeling valt. En in den Kolonialen raad heeft dit onderwerp ook reeds een punt van debat uitgemaakt. In de vergadering van 16 Juni 1936 bij de behandeling der ongeval- en ziektenregelingen is tusschen den regeeringsgemachtigde mr. Süthoff, en het raadslid mr. Bichon van IJsselmonde verschil ontstaan over de aanwezigheid van arbeidscontracten in de Curaçaosche bedrijven. Laatstgenoemde betoogde, dat de overgrootste meerderheid der arbeiders een arbeidscontract of arbeidsreglement heeft, eerstgenoemde betwijfelde dit, hij althans had er nimmer een gezien. Zou de oplossing niet hier liggen, dat die „overgrootste meerderheid” bij enkele bedrijven werkt, en de overgrootste meerderheid der bedrijven geen arbeidscontracten kent? Intusschen doet de mededeeling van mr. Bichon van IJsselmonde uitkomen, dat een arbeidscontract mogelijk is in de Curaçaosche maatschappij . . . en dus gewenscht. Op dien grond lijkt mij wel sterker aandrang, dan de heer Verwey uitoefent, aanbevolen om tot wettelijke regeling te komen. Trouwens men kent die regeling reeds in het in 1935 afgekondigde Curaçaosch wetboek van Koophandel, dat 1 Januari 1939 in werking zal treden, waarin tal van bepalingen uit de Nederlandsche wet op het arbeidscontract zijn overgenomen voor de arbeidsovereenkomst tusschen reeder en schepeling. In afwachting van een wettelijke regeling zou kennisneming van den inhoud der door mr. Bichon genoemde arbeidscontracten wel van belang kunnen zijn.

Een paragraaf over de Sociale verzekering besluit — behalve eenige opmerkingen over Ontwerp-conventies en aanbevelingen van de Internationale Arbeidsconferentie — dit hoofdstuk. Hierin vindt men vermeld de geschiedenis van de totstandkoming der nieuwe ongevallenregeling, waarover straks nog iets. Uitvoerig wordt ook geschreven over de voorbereiding van de uitvoeringsvoorschriften dezer verordening, die thans reeds haar beslag gekregen hebben. In het voorlaatste hoofdstuk, VI Overige sociale voorzieningen, wordt nog gewezen op de particuliere armenzorg van verwanten en vereenigingen, de kerken, op het werk van den R.K. Volksbond en van den meer opstandigen R.K. Arbeidersbond, op de wenschelijkheid van richtlijnen voor arbeidsbemiddeling en voorlichting bij beroepskeuze, op de vereenigingen voor volkshuisvesting.

Tenslotte wordt in hoofdstuk VII, Sociale wenschen, doelstellingen en te treffen regelingen, een samenvatting en uitwerking van eenige conclusies gegeven. Aan hetgeen daaruit reeds is meegedeeld voeg ik slechts toe, dat de heer Verwey zich de sociaal-economische organisatie, Kantoor van Arbeid, denkt in handen van een technicus onder den procureur-generaal. Ir. Verwey was toen reeds bekend met des gouverneurs voornemen om de leiding van dezen dienst op te dragen aan den gouvernements-accountant. Dit voornemen is heel kort daarna uitgevoerd. Kennelijk is hierbij de gedachte van een opperleiding van den procureur-generaal niet uitgevoerd.

En nu de vraag: hoe heeft Curaçao zijn eerste sociale wetgeving ontvangen?

Bij de indiening van het ontwerp, dat geworden is de Winkelsluitingsverordening 1932 werd van bestuurswege gezegd, dat het noodzakelijk is, dat elke winkelier en zijn personeel per etmaal voldoende tijd overhouden voor rust, ontspanning, familieleven enz., waartoe de winkeliers, die hiervoor niet zorg dragen, moeten worden verplicht. Deze stelling is bij de openbare behandeling bestreden door het raadslid mr. Eskes, die vond, dat de overheid van den winkelier moest afblijven, en ten aanzien van het personeel slechts had in te grijpen bij het bestaan van misstanden, door particulier initiatief niet weg te nemen. Geen sociale wet van den eersten rang wilde deze spreker in het ontwerp zien maar slechts een regeling ten bate van eenige kooplieden om hun concurrenten in den verkoop te beperken.

Het zal wel voor een groot deel door instemming met deze laatste beschouwing zijn geweest, dat het ontwerp er zoo grif door kwam. Met 9 tegen 1 stem, van het raadslid-koopman Winkel, die het recht van kooplieden, hun winkels te openen en te sluiten naar goedvinden, niet wilde prijs geven. 1 December 1932 is deze verordening in werking getreden. Toen een paar jaar later een uitbreiding van deze regeling tot het barbiers- en kappersbedrijf aan de orde kwam, leek eerst het verzet toegenomen. Niet meer één raadslid, maar enkele raadsleden, volgens de stukken, pleitten voor afschaffing van deze geheele bestuursinmenging. Wat niet heeft weggenomen, dat zonder beraadslaging en hoofdelijke stemming de openbare behandeling een voor het ontwerp gunstig verloop had.

Thans acht de heer Verwey een nadere regeling van den arbeidsduur van winkelpersoneel dringend. —

Een commissie, in 1931 door den gouverneur ingesteld, ter bestudeering o.a. van de voorzieningen op het gebied van beroepsongevallen had statistisch materiaal nodig omtrent aantal, aard, verloop en kosten der beroepsongevallen en beroepsziekten. Daartoe werd in Januari 1934 een ontwerp- „Beroepsongevallen- en -ziektenaangifteverordening” ingediend.

Groot leek het enthousiasme, waarmee dit ontwerp begroet werd. Van „groote ingenomenheid” spreekt het Voorloopig verslag, van de noodzakelijkheid om te geraken tot wettelijke bepalingen op het gebied van beroepsongevallen en beroepsziekten, van belangrijk materiaal, op de voorgestelde wijze te verkrijgen, van spoed ook, die gemaakt moest worden. Maar toen in de vergadering van 30 October 1934 het ontwerp in openbare behandeling kwam, bleek van die gunstige gezindheid niets. Het eenige lid, dat het woord voerde, mr. Bichon van IJsselmonde, verzette zich wel niet, maar had van het ontwerp, wet geworden, geheel andere verwachting dan de raad tevoren uitgesproken had. Het zal nu wel blijken, meende hij, dat Curaçao geen behoefte heeft aan maatregelen, als in uitzicht zijn gesteld, omdat de meeste, althans de grootste, werkgevers in de praktijk bij beroepsongevallen en -ziekten den werknemer, wien buiten zijn schuld en door den dienst een ongeval of ziekte overkomt, voor de geldelijke gevolgen daarvan schadeloos stellen en de kosten van geneeskundige behandeling voor hun rekening nemen, ondanks het ontbreken van een wettelijke verplichting daartoe. „De Staat moet echter niet noodeloos ingrijpen in economische en sociale verhoudingen en zich stellen in de plaats van partijen

zelve. Zij kan daarmee meer bederven dan goed doen en haar taak is dan ook alleen daar regelend op te treden, waar misstanden bestaan".

Geen der leden noch de bestuursgemachtigde heeft bij deze gelegenheid van een andere opvatting blijk gegeven.

Eerst op 1 Januari 1936 is deze verordening in werking getreden en reeds is zij weer ter ziele. Bij het rapport-Verwey is een overzicht gegeven van de in 1936 vastgestelde ongevallen en beroepsziekten. De desbetreffende bijlage staat niet tot mijn beschikking, en ik moet dus volstaan met in het kort te vermelden wat het rapport zelf daaromtrent opmerkt. Dat is, dat niet één aangifte van beroepsziekten is gedaan, en de gegevens niet van groot belang zijn voor de bepaling van de mate van het ongevallenrisico, en met name niet van den omvang, waarin blijvende ongeschiktheid tot werken te verwachten viel.

Het zal met den heer Bichon van IJsselmonde zeker anderen verwonderd hebben, dat zonder het in uitzicht gestelde, door deze verordening te verkrijgen, statistisch materiaal af te wachten de gouverneur in Januari 1935 overging tot de indiening van een ontwerp-Ongevallenregeling, optimistisch als „Ongevallenregeling 1935" aangeduid, na eenige maanden gevolgd door een ontwerp „Ziekteverordening 1935."

Een lange weg is het, die deze ontwerpen gevolgd hebben, vóór zij in het Publicatieblad verschenen; de „Ongevallenregeling 1936" is dan 1 Juli 1938 in werking getreden. Bij de behandeling heeft zich het merkwaardige feit voorgedaan, dat een officieel bestuurs-gemachtigde, mr. Süthoff, reeds genoemd, de beraadslagingen in de afdeelingen van den Kolonialen raad heeft meegemaakt.

Belangwekkend is deze parlementaire geschiedenis. Misschien minder om den inhoud der regeling, die van bestuurszijde onder de schriftelijke behandeling reeds sterk is gewijzigd en daarna in de vergadering nog sterk is geamendeerd, dan wel om de algemeene beschouwingen over „de sociale kwestie" in Curaçao, door een der raadsleden, zonder tegenspraak der anderen, gehouden en namens den gouverneur beantwoord.

De „ongevallenregeling" van Curaçao is geen ongevallenverzekering. Aan den door eenig beroepsongeval getroffen werknemer in meer dan normaal gevaarlijke bedrijven is naar het voorbeeld eener Nederlandsch-Indische regeling een wettelijke aanspraak gegeven op uitkeering van schadeloosstelling door zijn werknemer; de nakoming van diens verplichtingen is niet gewaarborgd.

Bij de ontvangst van het oorspronkelijk ontwerp in de afdeelingen stonden „vele” leden tegenover „andere” leden. De laatsten juichten de indiening toe. De „velen” aanvaardden met het beginsel de ontworpen regeling, maar stelden de vraag, of op deze wijze wel het werkelijk belang van den werknemer zou worden gediend. Hier werd de kwestie, die door het geheele debat aan de orde is geweest, scherp gesteld; „het belangrijkste deel der werkgevers”, zoo werd gezegd, „is nu royaler dan zij bij de inwerkingtreding der voorgestelde regeling behoeven te zijn, terwijl zij, die nu in gevallen als in de verordening bedoeld geene uitkeeringen doen, dat ook niet zullen na het tot stand komen der verordening, niet omdat zij het niet willen, doch omdat zij het niet kunnen.” Anders dan in Europa vóór de wettelijke regelingen wordt in Curaçao de sociale rechtvaardigheid betracht, waar dit mogelijk is, en dus zou tegenover een klein en nog problematisch voordeel voor een minderheid de kans op nadeel voor een meerderheid staan. Daarnaast werd gewezen op de verzwaaring van lasten, die de regeling in moeilijke economische omstandigheden stond te brengen. Soortgelijke opmerkingen zijn bij de schriftelijke behandeling van het ontwerp-ziekteregeling gemaakt.

Het standpunt van het bestuur daartegenover was, dat de feiten uitwezen, dat zonder dwingende maatregelen vele door een ongeval getroffen en niet of onvoldoende gesteund zouden blijven. Niet geheel ad rem werd op het laatste bezwaar van den raad geantwoord: als nu al meer wordt uitgekeerd dan de regeling zal eischen, blijkt deze regeling economisch verantwoord te zijn, en kan een werkgever aan zijn verplichtingen niet voldoen, dan zal de particuliere liefdadigheid, zoo noodig het gouvernement, zich het lot van den werknemer moeten aantrekken.

Dit laatste was, ook van den kant van het bestuur bekeken, wel een heel zwakke stee in de regeling. Mondeling overleg heeft toen geleid tot een nieuw voorstel, waarbij aan werkgevers met minder dan tien arbeiders de verplichting werd opgelegd hun risico te dezer zake te verzekeren met toezegging, dat het gouvernement als verzekeraar zou optreden, indien blijken mocht, dat deze verzekering niet bij eenig particulier verzekeringsbedrijf zou zijn onder te brengen. Later werd deze bepaling aldus vastgesteld, dat een verplichting tot verzekering bij het gouvernement werd opgelegd aan iederen werkgever, die niet zou aantoonen geldelijk in staat te zijn de nakoming zijner verplichtingen te waarborgen, wanneer geen gelegenheid tot dekking bij een particulier verzekeringsbedrijf zou blijken te bestaan.

Het is aan den eenen kant wel jammer, dat bij de openbare beraadslaging in de raadsvergadering van 16 Juni 1936 de leiding der debatten van de zijde van den raad geheel aan den heer Bichon van IJsselmonde werd overgelaten. Voorzeker bleek dit raadslid weer geheel ter zake kundig en heeft hij, als steeds, op voortreffelijke wijze zijn taak vervuld, maar met name bij de algemeene beschouwingen hadden velen zeker gaarne een Curaçaenaar gehoord met langer ervaring en meer grijpte en meer omvattende kennis van het economisch leven ginds dan de opvolger van mr. Eskes en bij de „Petroleum” en in den Kolonialen raad.

Is het thans voorgestelde, de ziektenregeling inbegrepen, als een mijlpaal in de wetgeving van dit gebiedsdeel te beschouwen? doet eerst thans door aanneming van deze ontwerpen de sociale rechtvaardigheid haar intree in de Curaçaosche wetgeving? deze vragen stelde de heer Bichon, en zijn antwoord was: behoudens de vastlegging van het *recht* van den werknemer brengt deze wetgeving niets nieuws. Slechts een kleine groep arbeiders ontvangt nog niet de hulp bij ongeval of ziekte, die de overgrootste meerderheid pleegt te ontvangen krachtens maatregelen, vrijelijk in de maatschappij ontstaan en gegroeid. Voor deze kleine groep arbeiders juichte de spreker het ontwerp toe, vooral nu de verzekeringsplicht voor geldelijk-zwakke werkgevers was opgenomen. Op matiging drong hij aan bij de oplegging van nieuwe lasten in tijden, waarin het bedrijfsleven reeds met zooveel moeilijkheden had te kampen, ook in het belang van den arbeider, dat meer gediend is met zekerheid van een kleine uitkeering dan met twijfel, of een grootere wel zou kunnen worden betaald.

Mr. Süthoff, de bestuursgemachtigde, had een anderen kijk op het bedrijfsleven in Curaçao. Het is een kleine categorie van arbeiders, die bij bedrijfsongevallen een uitkeering krijgt, meende hij, en dan nog als gunst en met de hand op te houden. Er mogen goede werkgevers zijn, die hun menschen in het ongeluk niet in den steek laten — het ontwerp voorkomt, dat de inhumane werkgever een streepje voor heeft op den humanen en dezen daardoor gemakkelijk kan beconcurreren. Spreker was van oordeel, dat het voorgestelde binnen het mogelijke bleef.

Bij deze gelegenheid was het, dat de heer Bichon van IJsselmonde, aanstoot nemende aan de desbetreffende opmerking van den bestuursgemachtigde, uitsprak, dat van aalmoezen geen sprake kon zijn, daar de meeste werknemers hier aanspraken konden doen gelden krachtens arbeidscontract.

Wie zal zeggen welke van de beide sprekers het gelijk aan zijn zijde heeft gehad? Bij het ontbreken van alle gegevens is hier geen uitsluitel te geven. Maar in ieder geval doet naar mijn meening aan een juiste beoordeeling tekort wie de betekenis der nieuwe regelingen onderschat. Wel degelijk staan wij hier bij een mijlpaal in de Curaçaosche wetgeving.

In het rapport-Verwey staan waardevolle gegevens. De gouverneur heeft reeds gezegd van dit rapport een goed gebruik te willen maken. Het zal zeker belangwekkend zijn de ontwikkeling der sociale wetgeving in Curaçao te blijven volgen.